

Danuta Drynda

Sprawozdanie z sesji naukowej poświęconej spuściznie naukowej Profesora Bogdana Suchodolskiego : Katowice, 10 kwietnia 1997 roku

Chowanna 2, 106-110

1998

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

„Chowanna”	Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego	Katowice 1998 [1999]	R. XLI (LII)	T. 2 (11)	s. 106—110
------------	--	-------------------------	-----------------	--------------	------------

KRONIKA

Sprawozdanie z sesji naukowej poświęconej spuściźnie naukowej Profesora Bogdana Suchodolskiego Katowice 10 kwietnia 1997 roku

10 kwietnia 1997 roku odbyła się w Uniwersytecie Śląskim w Katowicach sesja poświęcona spuściźnie naukowej Profesora Bogdana Suchodolskiego. Została ona zorganizowana z okazji nadania czytelni Biblioteki Głównej Uniwersytetu Śląskiego imienia Profesora, który w swym testamencie przekazał swój księgozbiór Uniwersytetowi¹.

W sesji wzięli udział nie tylko reprezentanci różnych profesji i dyscyplin naukowych z wielu ośrodków akademickich w Polsce i władze uczelni, ale także uczniowie Profesora i studenci.

Obrazy sesji — witając uczestników i kreśląc jej cel — otworzyła dr hab. Władysława Łuszczuk, Dziekan Wydziału Pedagogiki i Psychologii Uniwersytetu Śląskiego. Następnie głos zabrał J.M. Rektor prof. Tadeusz Sławek, który podkreślając wagę i znaczenie twórczości naukowej Profesora B. Suchodolskiego, wskazał również na Jego związek z tutejszym Uniwersytetem. Nawiązując do nadania Profesorowi doktoratu *honoris causa* Uniwersytetu Śląskiego w 1978 roku oraz wyrażając wdzięczność za przekazany w testamencie księgozbiór, Rektor podkreślił, iż całokształt poglądów tego wielkiego uczonego wyraża się w idei humanizmu, przenikającego Jego koncepcje kultury, wychowania i człowieka.

¹ Niniejszy tekst zostanie także opublikowany w 20 tomie „Rocznika Pedagogicznego”.

Obrady sesji toczyły się wokół różnych aspektów twórczości B. Suchodolskiego, a szczególnie zaś Jego wkładu do pedagogiki i wychowania dla alternatywnej, humanistycznej przyszłości.

Inspirujący poznawczo, zarówno dla przedstawicieli profesjonalnego, jak i nieprofesjonalnego środowiska pedagogów, był referat prof. Z. Kwiecińskiego pt. *Mądrość — jako oferta czwartej pedagogiki pierwszego pedagoga*. Już sam jego tytuł pobudzał do refleksji nad ofertą „czwartej pedagogiki” B. Suchodolskiego. Przedstawiając na wstępie istotę i dylematy trzech nurtów pedagogiki światowej, zawarte w pracy tego wybitnego uczonego, pt. *Trzy pedagogiki*, prof. Z. Kwieciński stwierdził, że książka w krytycznych jej częściach zawiera zwięzły zarys „czwartej pedagogiki”, „proponującej rozwój człowieka do jego pełnomocności, przekraczającego zastane schematy, odpowiedzialnego za świat najbliższy i świat całkowity, odpowiedzialnego za kulturę z przeszłości, za sens teraźniejszości, a zarazem za przyszłość”. Naczelną kategorię — „mądrość”, można wprost lub pośrednio odczytać z bogatej spuścizny Profesora. Ale co i jak zrobić — pytał przekornie prof. Z. Kwieciński — aby edukacyjnie „wyprodukować” Suchodolskich? Czy i jak edukować ludzi „w” lub „do” mądrości? Próby odpowiedzi na drugie z tych pytań poszukiwał zarówno w pracach starożytnych, jak i współczesnych filozofów, u Arystotelesa i Habermasa, z których pierwszy wyróżnił trzy rodzaje form teoretyzowania (*epistēmē, poiētikē i praxis*), a drugi trzy typy refleksji w naukach społecznych (empiryczną, interpretacyjną i krytyczną). Na tej m.in. podstawie stwierdził: „Na pełną mądrość składają się te trzy typy kompetencji poznawczych i nie tylko poznawczych, bo przecież towarzyszą im jakieś relacje z innymi ludźmi, gotowość rozwiązywania problemów nie tylko własnych i nie tylko poznawczej natury.” Chociaż w polskiej pedagogice — mówił profesor Z. Kwieciński — można odnaleźć w pracach niektórych filozofów i pedagogów odpowiedź na pytanie: Jak kształcić taką pełną, trójwymiarową i scaloną mądrość?, to jednak nie buduje się na ich podstawie programów edukacji „dla” czy „w” mądrości.

W opinii prof. Z. Kwiecińskiego pełną mądrość może osiągnąć tylko człowiek o szerokim horyzoncie humanistycznym, tak często akcentowanym przez Profesora B. Suchodolskiego, horyzoncie, na który składa się znaczna i rzetelna wiedza humanistyczna, ale zarazem pewien typ umysłowości, mającej określone, właśnie humanistyczne skłonności interpretacyjne, ową *praxis* i *phronesis* bardziej, niż *poiētikē* i *tēchnē*. Tak więc „wykształcenie humanistyczne mimo wszystko”, a mądrość jako oferta czwartej pedagogiki pierwszego Pedagoga ponad wszystko.

O fascynacji Profesora Bogdana Suchodolskiego ideami humanizmu i przyszłości mówiła na sesji prof. Irena Wojnar w referacie pt. *Wychowanie dla alternatywnej przyszłości. Strategia legendy i wizji*, stanowiącym inspirację do refleksji nad rolą pedagogiki we współczesnym i niejednoznacznym świecie.

Prezentując oryginalną propozycję edukacyjną Profesora B. Suchodolskiego — „wychowanie dla przyszłości” — przez pryzmat kolejnych edycji Jego książki pod tym samym tytułem, zaakcentowała na wstępie, że sama kategoria „przyszłości” w ujęciu Profesora ma charakter niekonwencjonalny, gdyż nie oznacza naturalnego przedłużania w czasie istniejących trendów i procesów, ale oznacza zupełnie nową jakość świata. Przedstawiając zaś samą koncepcję „wychowania dla przyszłości”, podkreśliła, że Profesor traktował ją „jako alternatywną wizję, pobudzającą do rozszerzania i wzbogacania istniejącego stanu rzeczy”. Sam zresztą w kolejnych wydaniach swej książki *Wychowanie dla przyszłości* wprowadzał do owej koncepcji nowe elementy i akcenty. Koncepcja ta kształtowała się równoległe do ruchu badań nad przyszłością, który pojawił się w świecie w latach sześćdziesiątych. Dopiero jednak w latach siedemdziesiątych — zdaniem profesor I. Wojnar — zwrócono uwagę, niezależnie od wcześniejszych badań Profesora, na kategorii alternatywy i na wiele wariantów możliwej przyszłości, uzależnionych od ludzkich decyzji i wyborów. Rozumnych jednak wyborów — jak pisał Profesor w drugim wydaniu swej książki — mogą dokonywać tylko ludzie twórczy, realizujący zasadę życia intensywnego, uczestnicy wychowania traktowanego nie jako przygotowanie do życia, ale jako „kształtowanie ludzi zdolnych tworzyć świat”.

W latach osiemdziesiątych, dokonując konfrontacji swych poglądów z propozycjami zawartymi w kolejnych edycjach *Wychowania dla przyszłości*, Profesor twierdził, iż bardzo zostały pokrzyżowane oczekiwania i plany stworzenia na świecie warunków dla dostatniego i sprawiedliwego rozwoju społeczeństwa. W końcowych latach swego życia nie formułował już pytań o idee wychowania dla przyszłości, ale pytał o samą przyszłość, dla jakiej miałyby być realizowane wychowanie. Owe wątki referatu profesor I. Wojnarowej skłaniają do refleksji i, jak się wydaje, utwierdzają w przekonaniu, wyrażonym na tej samej sesji przez profesora Z. Kwiecińskiego, że „znacznie sensowniejszym zajęciem niż próba pisania i mówienia o Profesorze Suchodolskim jest studiowanie Jego książek i próba zrozumienia ich przesłań”.

Następny referat — autorstwa profesora Ryszarda Łukaszewicza pt. *Tworzenie przyszłości — czyli historia jednej szkoły*, był niejako egzemplifikacją niektórych fragmentów referowanej przez prof. I. Wojnar propozycji edukacyjnej Profesora Suchodolskiego „wychowania dla przyszłości”, a nade wszystko ukazywał realizację tezy tego wielkiego uczonego, iż „wdzieramy się w przyszłość nie przez to, że ją poznajemy, lecz przez to, że ją budujemy”.

Profesor R. Łukaszewicz, twórca i realizator koncepcji „Wrocławskiej Szkoły Przyszłości”, przedstawił w swoim referacie nie tylko ryzyko i trud, jakie towarzyszyły urzeczywistnieniu wizji „szkoły przyszłości”, ale także jej założenia i niektóre ich realizacje. Wielokrotnie odwoływał się do inspiracji

Profesora Suchodolskiego oraz Jego wsparcia przy organizowaniu tej najstarszej w Polsce „wyspy oporu edukacyjnego”. Zaprezentowane w opowieści prof. Łukaszevicza obrazy jednego dnia i roku pracy w szkole napawają optymizmem, iż mamy we Wrocławiu jeszcze jedną „wyspę nadziei oświatowych”, którą warto się zainteresować i poznać.

Problematyce edukacji alternatywnej i humanistycznej był poświęcony referat profesora Zygmunta Łomnego pt. *Profesora Bogdana Suchodolskiego idee edukacji alternatywnej i humanistycznej oraz naprawy świata*. Na podstawie analizy spuścizny wielkiego humanisty profesor przedstawił Jego koncepcje edukacji alternatywnej, tzn. „edukacji programowo i strukturalnie innej, lepszej wobec zastanej, kulturowo wszechstronnej i merytorycznie bogatej, perspektywnej i społecznie szeroko dostępnej, czy lepiej — powszechnej”. Była to koncepcja — zdaniem prof. Z. Łomnego — z gruntu humanistyczna, eksponująca zasadę, że „człowiek jest wielki”. Referując idee wychowania humanistycznego, stwierdził, że humanistyczna interpretacja, w ujęciu B. Suchodolskiego, oznacza rozumienie życia i edukacji jako drogi ciągłego rozwoju, drogi do świata lepszego, do życia godnego i wartościowego. Ale na tym tle Profesor stawiał pytania: Jak zatem żyć? Co to znaczy „żyć godnie”? Częściowej odpowiedzi na te pytania szukał w sformułowanych przez siebie zasadach edukacji kulturalnej. Ostatnim wątkiem rozważań prof. Z. Łomnego było zagadnienie naprawy świata, naprawy która — zdaniem B. Suchodolskiego — musi się urzeczywistnić w konkretnych działaniach skierowanych na formowanie osobowości ludzi, żyjących w określonych warunkach społecznych i cywilizacyjnych. To od „porządku” w nich budowanego wiedzie droga do „porządku” świata. W związku z tym przywoływał wyznanie K. Jaspersa: „Nie mogę zmienić od podstaw świata jako całości, lecz urzeczywistnić w nim tylko to, co się ze mnie wywodzi.” Spróbujmy podjąć to wyzwanie.

Egzemplifikacją obecności naukowej Profesora Suchodolskiego w różnych dziedzinach humanistyki był referat prof. Jana Hellwiga pt. *Wkład Bogdana Suchodolskiego do historii wychowania*. Uzasadnia on tezę, iż ten jeden z najwybitniejszych uczonych mijającego stulecia jest także reprezentantem orientacji historycznej w naukach o wychowaniu. Podejmując bowiem szeroką problematykę humanistyczną i edukacyjną „tu i teraz”, a także skierowaną ku przyszłości, szukał inspiracji w czasach minionych, w przeszłych koncepcjach i doktrynach oraz w historii myśli i praktyki pedagogicznej. W sposób twórczy poszukiwał i kreślił nową koncepcję historii wychowania jako nauki, która — w opinii Profesora — „nierzadko wydaje się najsolidniejszą częścią wiedzy pedagogicznej, ponieważ zawiera wielką ilość faktów, podczas gdy inne gałęzie tej wiedzy pełne są sprzecznych teorii i stanowisk”. W swoich pracach udowadniał, że nie należy w sposób bierny rejestrować faktów historycznych, ale uczyć tego, jak kształtuje się współczesność. Profesor Suchodolski

przekraczał teraźniejszość śmiałością i mądrością swych idei pedagogicznych i wizją wychowania dla alternatywnej przyszłości.

Tę część sesji naukowej w Uniwersytecie Śląskim zakończyło wystąpienie mgr Marii Gacińskiej, która scharakteryzowała księgozbiór Profesora Bogdana Suchodolskiego, przekazany Jego testamentem Bibliotece Głównej Uniwersytetu Śląskiego.

W drugiej, bardzo uroczystej, części sesji nastąpiło przejście do czytelni Biblioteki Głównej, gdzie po krótkiej informacji Dyrektora Biblioteki o decyzji Senatu Uniwersytetu Śląskiego w sprawie przejęcia biblioteki Profesora i nadania czytelni Jego imienia, J.M. Rektor prof. Tadeusz Sławek dokonał odsłonięcia tablicy i nadał czytelni imię Bogdana Suchodolskiego.

Danuta Drynda